

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen
21 Maart 1900.

OOST

EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.“

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels „ 0.09
„ „ „ 1000 „ „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis tusschen onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen I, II en III. — Koloniale praatjes. — De vorming van Indische intellectuelen. (Aangeboden). — Uit de O.I. Mail. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Inhoud van Tijdschriften. — Passagierslijst. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der vereeniging:

Beleefd verzoek aan de leden, in het bijzonder ook aan de Afdeelingbesturen, om alle brieven, postwissels en andere bescheiden aan presidente, secretaris of penningmeester van het Hoofdbestuur gericht, te willen adresseren: Heulstraat 17 den Haag, waar nu het bureau van het Dagelijksch bestuur der Vereeniging gevestigd is.

II. Van de afdeeling 's-Gravenhage:

Wegens verhuizing van het inlichtingsbureau en de leeskamer van de Laan v. Meerdervoort 195 naar de Heulstraat 17, zullen deze den 29 en 30 April a.s. gesloten zijn.

III. Van Boeatan:

De Permanente tentoonstelling met gelegenheid tot koop en nabestelling van Nederlandsch Oost- en West-Indische kunstnijverheid- en huislyjt-artikelen is dezer dagen van Plaats 9, waar zij drie jaar gevestigd is geweest, verhuisd naar de Heulstraat 19, in een veel ruimer, beter verlicht lokaal, waar alle voorwerpen nu goed tot hun recht komen.

Om zich hiervan te overtuigen, worden alle belangstellenden tot een bezoek uitgenoodigd.

IV. Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

Over de zoo goed geslaagde Voordracht van Jhr. Graafland schrijft de Bredasche Courant van 9 dezer:

„Dat was gisteren een avond voor Bas Veth. Als hij, de felle, zwartgallige Indië-schelder, deze prettige, opgewekte en geestige voordracht van den heer Graafland gehoord had, als hij de enthousiaste liefde van den spreker voor Insulinde had kunnen zien en hooren en vernomen hoe deze gep, overste, die jaren en jaren in de tropen verkeerde, niets dan goeds en schoons weet te zeggen van dit land om den aequator — misschien dat de schrijver van „Het leven in Nederlandsch Indië“ zich wel eens zou hebben afgevraagd: heb ik niet te veel alleen naar het slechte gezocht en het goede niet willen zien?“

Overste Graafland heeft voor een zeer druk bezochte vergadering van „Oost en West“ gesproken over Indië en Hollandsche vooroordeelen. Een der oorzaken, waarom een Hollander iets heeft tegen Indië geloofde spr., dat deze was: dat men 't in Indië beter veel beter heeft dan hier en een Hollander vindt 't onaangenaam dat te moeten hooren, omdat hij zoo gesteld is op zijn eigen landje en niet veel sympathie heeft voor Indië. Maar hierin is een goede vooruitgang merkbaar en met elk jaar neemt de belangstelling voor de koloniën toe.

Gaat allen er heen, zou spr. willen zeggen, 't is er een heerlijk land, een land waar men zich zelf kan zijn, waar strijd is, waar carrière is te maken en waar men gelukkiger is dan hier.

Er is nu, vrij plotseling, gebroken met de oude sleur in het bestuur en in het leger, een sleur die uit Holland was geïmporteerd. Vroeger mocht men in het leger niet denken, de gedachten werden uit Europa toegezonden, nu is dat anders. Nu heeft men ingezien dat men bij de bruine broeders, die 2/3 van het leger vormen, die den spits afbijten, het zwaarste werk doen en 't slechtst beloofd worden, dat men bij hen zijn moest, hen moest leeren kennen, hen meer moest waardeeren en dat de inlander de man was die in zijn land ons 't beste helpen kan. Van dat oogenblik af was geen terrein van ons meer onbegaanbaar. We winnen overal — al is 't ook ten koste van zoo zware offers als geen andere mogendheid ooit in een krijg bracht. Van hen, die uittrekken op expeditie, vallen bij ons 50 pct. In den harden Russisch-Japanschen oorlog vielen slechts 10 pct. der troepen.

De bestuursambtenaren zouden ook meer vrijheid moeten hebben. Nu komen ze met heerlijke illusies en schoone dromen in Indië maar daar wordt diep geest door de sleur beneveld en als zij een zelfstandigen post verkrijgen kunnen zij zich van die sleur niet meer losmaken.

Nieuw, frisch bloed wilde spreker naar Indië zien gaan: jonge, flinke krachten, mannen van karakter, daaraan is in Indië nog behoefte en die kunnen er veel goeds tot stand brengen. En voor hen, die naar Indië gaan, de officieren vooral, zij hebben veel en veel meer aan wat kennis van land, volk en talen, dan aan wiskunde.

Het praatje, dat Indië niet gezond is, is eenvoudig een legende. De ongezonde kustplaatsen zijn nog veel beter en gezonder dan Nederland. En werken kan men in Indië veel beter dan in Holland, omdat men er een vastere dagverdeling en minder afleiding heeft. Het eten is er niet te vergelijken met dat in Holland, in Indië is 't weelderiger, overvloediger en smakelijker en de menschen hebben er een verbanden eetlust. De heer Graafland gaf hiervan een humoristische beschrijving.

Men is indolent, zeggen sommigen, maar dat toont spreker anders aan, evenals hij het verhaal weg-bewijst dat de vrouw in Indië niets doen zou.

Ten slotte behandelde Jhr. Graafland wat uitvoeriger den aard van den inlander, zijn aangeboren fijne beschaving, zijn beleefdheid, zijn moraliteit. Een grappig contrast schilderde de heer Gr. toen hij vergeleek het zich aanbieden van een Indische bediende of van een Hollandsche keukenmeid.

Spr. klaagde over de rechteloosheid van den inlander, wiens toestand in dat opzicht allerdroevigst is. Boeka beschrijft in een zijner werken de waarachtige historie van een welgesteld inlander, die ten gronde ging, omdat hij éénmaal als getuige voor den rechter werd geroepen. Zoolang we zoo doen, kan de inlander ons niet liefhebben en geen vertrouwen in ons stel-

len; maar zij, die zijn vertrouwen weten te winnen, ontdekken in den bruinen broeder heerlijke eigenschappen en gaven.

Met een hartelijke opwekking tot wat meerder liefde voor Indië en tot bewustheid van onze kracht en macht tegenover vreemden eindigde de spr. zijn rede, die langdurig en warm werd toegejuicht.

De voorzitter van „Oost en West“, de heer Van Driel, dankte den heer Graafland voor zijn prettige en belangwekkende voordracht, die de spreker van dien avond hier, evenals elders, geheel belangeloos heeft gehouden.

KOLONIALE PRAATJES.

Mijnbouw in Nederlandsch-Indië.

Onder de rijkdommen van een land nemen, in onzen tijd van handel, scheepvaart en industrie en van groote behoefte dientengevolge aan de, voor verschillende doeleinden, benodigde delfstoffen, de schatten, die de bodem bergt, eene voorname plaats in, zoodat een land, dat zich respecteert, er niet wel meer buiten kan om ook 's aardrijks ingewanden te doorwroeten.

In Indië hebben we daarmee niet als in het eigen landje tot het eind der eeuw van ijzer en stoom, gewacht, zij het ook, dat we daar in dit opzicht niet dadelijk zijn doorgestaan op wat lang voor onze komst in den archipel op mijnbouwgebied werd verricht, ten minste na verschillende mislukte proeven in den Compagniestijd om uit de goudwinning op Java, West-Sumatra, en Celebes, die daar eertijds moet hebben gebloeid, zoete winsten te maken, onze aandacht in de eerste plaats schonken aan een metaal, het tin, dat nu ja, ook door de sultans van Palembang op Banka voor de lokale consumptie werd gewonnen, maar toch niet in zulke hoeveelheden, dat daarvan de roep naar buiten was doorgedrongen als van het goud van Java, waarvan oude sanskritische werken gewaagden.

Ook de steenkolen werden al spoedig onze aandacht waardig gekeurd, maar de gouvernementsmijnen in Zuid-Oost-Borneo sleepten voordat zij werden opgegeven een treurig bestaan en het bleef eerst aan het eind der vorige en het begin dezer eeuw voorbehouden, om aan dit bodemproduct van den archipel meer recht te verschaffen.

In deze latere periode valt ook de opkomst en bloei der jonge, doch blijkbaar zeer levensvatbare petroleum-industrie, waarvan wij het belang voor Indië onlangs uiteenzetten, en valt ook de opkomst der goud-industrie, die tot nu toe echter door den zwendel, die daarvan uitging of daarmee samenviel, aan het land meer ten vloek dan tot zegen is geweest.

Voegen we hier nog bij, dat in den laatsten tijd op Java het jodium in vrijnoemenswaardige hoeveelheden werd gewonnen, dan hebben we in het vorenstaande een overzicht gegeven van de hoofdproducten van den huidige indische mijnbouw, waarbij echter nog op te merken valt, dat waar het goud in exploitabele hoeveelheden wordt

gevonden — tot nu toe was dit slechts bij de rifontginning het geval afgezien van de goedkoop werkende chineesche goudwasscherijen in West-Borneo — ook het zilver werd aangetroffen.

Het loont wellicht de moeite aan de onlangs bij het Koloniaal Verslag openbaar gemaakte desbetreffende statistiek het een en ander te ontleenen betreffende den stand van den indischen mijnbouw.

De tinwinning in Nederlandsch-Indië heeft in hoofdzaak plaats op drie ondernemingen, de gouvernementsonderneming op het eiland Banka, de onderneming der Billiton-Maatschappij op Billiton en die der Singkep-Tin Maatschappij in den Riouw-Lingga-archipel.

De uitkomsten van het exploitatie-jaar 1905—1906 gaven slechts voor laatstgenoemde maatschappij eene vermeerdering aan in de productie, die voor de Singkep Tin van 6007 in het vorige jaar tot 7488 pikols steeg en haar in staat stelde eene winst van 276.156 gld. te maken tegen eene van 44.163 gld. in het jaar tevoren.

Niettegenstaande den geringen achteruitgang in de productie, spande de gouvernementsonderneming op Banka toch met eene opbrengst van 145.298 picols tegen 148.987 pikols in het jaar te voren, wat de hoeveelheid betreft, de kroon. Die achteruitgang was te wijten aan de bezwaren, der onderneming in den weg gelegd, om aan werkvolk te komen, zoodat in het jaar 1905-1906 met 10754 man moest worden gewerkt, terwijl in het voorafgaande jaar over 11693 arbeiders gemiddeld kon worden beschikt. De moeilijkheden bij de werving ondervonden van arbeiders voor Banka waren het gevolg niet van de toestanden in de mijnen, maar van de leugenachtige voorstellingen daarvan gegeven. Om hiervan een idee te geven zij opgemerkt dat voor 1905 de gemiddelde sterfte slechts 1.23 percent, of bijna een half percent minder bleek te zijn dan voor datzelfde jaar voor heel Nederland kon worden geconstateerd, terwijl wanneer men het gewauwel van sommigen had moeten gelooven men zou gaan denken, dat Banka niet meer of minder dan één grafkuil voor de chineesche arbeiders was. Geen wonder dan ook dat toen het bestuur tot hervormingen besloot op Banka, een Straitsblad, de Straits-Times, bij het bekend worden der hervormingen uitriep: „Maar dan hebben die menschen het daar heel wat beter dan bij ons in de Straits.” Enfin, de hooge tinprijzen maken dat er nog wel wat af kon om toch nog ettelijke millioenen van Banka aan heel wat nuttiger doeleinden te besteden, dan om daar ten pleiziere van toekomst-droomers en zoo meer een ideaal-onderneming voor gindsche streken in het leven te roepen. Ook Billiton brengt nog een aardig quantum tin op, ongeveer 75 854 pikols in 1905 waarvan echter na nasmelting slechts 57.386 of 5.287 pikols minder aan werkelijk product overbleven dan in het voorafgaande jaar. De door de Billiton Maatschappij over het exploitatiejaar 1905—1906 gemaakte winst ten bedrage van ruim 66 tonnen gouds kwam ingevolge de voorwaarden voor vijf-achtsten of voor een bedrag van ruim 41 tonnen gouds aan den Staat ten goede.

De steenkolen-ontginning, die ook weder in hoofdzaak door drie ondernemingen, eene staats- en twee particuliere ondernemingen, wordt gedreven, gaf in het jaar 1905—1906 vooral wat de beide laatste betreft, enige teekenen van op leven. De Oost-Borneo Maatschappij en de maatschappij, die de steenkolen van Poeloe Laeet exploiteert, leverden toch in dit jaar resp. 30 969 en 78 168 tonnen op, tegen resp. 3343 en 16 860 tonnen in het jaar te voren. Van deze particuliere maatschappijen schijnt vooral de laatste door de opheffing der bepalingen op de kustvaart voor de haven Stagen eene schoone toekomst tegemoet te gaan. Er moet echter nog heel wat meer aan steenkolen geproduceerd worden, zelfs wanneer men de 221.416 tonnen meerekent door de staats-ontginningen bij Sawah Loento opgebracht, wil Indië op steenkolen-gebied een zelfde plaats op de wereldmarkt innemen als ten opzichte van het tin het geval is, van welk metaal het na de gefedereerde maleische staten de grootste producent ter wereld is, terwijl de ruim 300000 tonnen aan steenkolen bij een wereldproductie in 1905 van 840 millioen tonnen nog in het niet verzinken.

Van de merkwaardige ontwikkeling der petroleum-industrie maakten wij reeds gewag, toen wij de finantieele zijde bekeken. Blijkens de statistiek waren in Juli 1906 57 petroleum concessiën verleend, waarvan 26 op Java en Madoera en 31 in de Buitenbezittingen. Het grootste deel dezer concessiën bevindt zich in handen der groote

maatschappijen, w. o. de Dordtsche voor Java, de Koninklijke met Moeara Enim en Sumpal, de Langkat en de N I Ind. en Handel Maatschappij of te-wel Shell Transport Trading Co. voor de Buitenbezittingen. De productie der groote maatschappijen bedroeg in het jaar 1905—1906 een kleine 700 millioen liters aan lichtolie, waardoor Indië eene plaats in de rij der groote producenten van petroleum inneemt. De laatste vorderingen dezer industrie waren, rekening houdende met hare snelle opkomst en de waarschijnlijk onmetelijke hulpbronnen, waarover zij in Indië beschikt, betrekkelijk niet groot. Tal van petroleum-houdende terreinen wachten nog op ontginning. Wellicht dat de naar het schijnt met goeden uitslag bekroneerde onderhandelingen tusschen de beide thans „ebenbürtige” Koninklijke en Standard-Oil aan de indische petroleum een gemakkelijkeren afzet zullen hebben verzekerd, wat voor verdere ontginning een spoorslag zou wezen.

Heel wat meer concessiën werden aangevraagd voor de ontginning van goudhoudende terreinen en ook verleend, 46 voor de Buitenbezittingen en een enkeling voor Java, maar van deze alle waren in het jaar 1905 slechts 7 in exploitatie, die in het geheel nagenoeg 2276 kilogrammen goud en 7726.5 kilogrammen zilver opbrachten, een nietsje haast dus vergeleken bij een wereldproductie in 1905 van 574.000 kilogrammen goud en 5.905.000 kilogrammen zilver. Toch kan waar dit nietsje in hoofdzaak op een vijftal ondernemingen valt, de concessiën Lebong Donok, Lebong Soelit, Totok, Paleleh en Soemalata omvattend, in verband met het gesukkel, dat ook elders ten aanzien van de zich ontwikkelende goud-industrie is waargenomen, gesproken worden van vrij bevredigende uitkomsten. Het is evenwel de vraag of die uitkomsten niet nog meer bevredigend zouden zijn geweest, wanneer de zwendel zich niet in hooge mate op dezen tak van industrie had geworpen, telkens en telkens weer door de daaruit volgende ontgoochelingen het vertrouwen daaraan ontnemend voor verdere uitbreiding.

In de „Straits Budget” wordt in een schrijven uit Batavia een hartig woordje gesproken over de jongste termijn-catastrophe aldaar, waardoor velen zoo gevoelige verliezen leden, dat zij die in jaren en jaren waarschijnlijk niet en misschien wel nooit te boven zullen komen.

De schrijver richt een verwijt tot de plaatselijke pers, die het publiek niet voldoende gewaarschuwd heeft, maar vergeet dat ook de pers niet altijd onafhankelijk is en somwijlen tot zwijgen gedoemd, waar ze zoo gaarne zou willen spreken maar niet kan om den broode wille.

Wij zien in hetgeen onlangs weer te Batavia voorviel veeleer aanleiding tot de vraag, of waar in het moederland de wetgeving zich met de loterijen bemoeide, om het publiek tegen de verderfelijke gevolgen te beschermen, niet ernstig in overweging zou kunnen worden genomen, om ook hier op wetgevend gebied voorzieningen te treffen, terwijl de Bataviasche effectenhandel o. i. wel zou doen uit het voorgevallene een lesje te trekken en aan den termijnhandel een einde te maken. Er zullen dan minder zaakjes gedaan worden, en er zal dan ook geen plaats wezen voor beunhazen, die op hoop van zegen spelen, maar zijn aanzien zal daarbij zeker winnen.

Aan andere delfstoffen dan de hiervoregenoemde leverde de bodem van Indië met name van Java o. a. het volgende op: ongeveer 22000 kilogram koperjodium van de concessies Ellinger, Aspeling en Genoek Watoe, 733 kilogram jodium van de concessie Banjoe Oerip, ruim 7000 tonnen tras van de Moeria Tras Exploitatie-Maatschappij en 1600 tonnen mangaanerts uit Djokjakarta.

Sedert het tijdperk waarover het Koloniaal Verslag loopt, heeft zich op mijnbouwgebied nog een feit voorgedaan, dat wellicht de voorbode is eener nieuwe industrie op dat gebied. Wij doelen op de vorming van een Syndicaat hier ter stede, dat volgens de berichten over een kapitaal van 3 millioen gulden zou kunnen beschikken voor de exploitatie der ijzerhoudende terreinen om de Schildpaddenbaai en op Noesa Kembangan aan de Zuidkust van Java, indien de proeven ter ontginning, waartoe eene som van 140,000 gulden beschikbaar is gesteld, mochten slagen. Onnoodig te zeggen dat de uitkomst dier proeven, waarvan de mogelijkheid eener ijzer- en staal-industrie op Java in de naaste toekomst afhangt, met belangstelling worden afgewacht.

Besluiten wij dit vluchtig overzicht met de mededeeling dat einde Mei van het vorige jaar nog ruim 1900 vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen in den archipel van kracht waren,

zoodat er nog heel wat animo schijnt te zijn voor de mijnbouw-affaire, wat het op zien komen betreft. Maar aanpakken? Daar hoort geld toe en wat tin en petroleum en eerlang wellicht ook steenkolen goed maken, wordt door de goud-jobbery — de goeden niet te na gesproken — verknoeid.

De vorming van Indische intellectueelen.

(Aangeboden).

STELLINGEN:

1°. Voor de oeconomische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië is absoluut noodig: de vorming van Indische intellectueelen; niet alleen voor den Gouvernements dienst, maar nog meer ten behoeve van eene in het leven te roepen groot-industrie, gedreven ten bate van den inlander.

2°. Deze vorming moet in Nederland geschieden, voor zoo ver ze niet kan plaats hebben in Indië, of andere redenen dit wenschelijk maken.

3°. De kosten der vorming in Nederland behooren, zoo noodig, te komen ten laste van den Staat der Nederlanden.

4°. Bij terugkeer in Indië, zullen die intellectueelen, welke, in Nederland opgeleid, niet in 's Lands dienst treden, zoo daartoe aanleiding bestaat, door de Indische Regeering worden voortgeholpen, ten einde in eene industriele onderneming eene broodwinning te vinden.

Het is geen dankbare taak om, nog zoo kort nadat een reuzenstap is gedaan op het gebied van het Inlandsch onderwijs, en een welverdiende hulde daarvoor door de Staten-Generaal aan den Minister van Koloniën is gebracht, te gaan betoogen dat er nog wel wat ontbreekt aan het onderwijsplan, met de uitvoering waarvan de Indische Regeering belast is sedert de aanneming der Indische begroting voor 1907.

Uit het volgende moge echter blijken, dat hier niet zoo zeer een afbrekende, dan wel een opbouwende kritiek geleverd is, welke minder dient om wederom wisselvalligheid in de thans gevolgde onderwijspolitiek te brengen, dan wel om deze een vastere basis te geven; een grondslag waarop nog verder kan worden voortgebouwd; dit alles om te komen tot eene aanvulling van het onderwijs-program op de wijze in de hierboven staande stellingen aangegeven.

Wat is de kwestie?

De Minister, uitgaande van de meening dat wij het beginsel, nedergelegd in art. 67 van het Regeerings-Reglement, ten volle tot zijn recht moeten doen komen en doorvoeren, n.l. dat Indië bestuurd moet worden door inlandsche ambtenaren, onder Europeesch toezicht, niet alleen in het eigenlijk bestuur, maar ook in andere takken van dienst, meent genoeg te hebben gedaan, wanneer op elk ambtelijk gebied dergelijke instellingen zullen zijn opgericht als er op medisch gebied een is voor doctors-djawa. — Hem is het — althans voorloopig — voldoende dat de inlandsche bevolking wordt opgeleid om met ons samen te werken aan de Staatsmachine.

Dat is de lijn — zegt Z. E. —, die in deze begroting getrokken is en die steeds verder moet worden doorgevoerd; dat is de lijn in welke liggen de plannen betreffende de inlandsche officieren, betreffende de opleiding van inlandsche veeartsen en waterstaats-opzichters; dat is de lijn in welke liggen de in uitzicht gestelde voorstellen om aan de inlandsche ambtenaren bevoegdheden over te dragen, die thans door Europeesche ambtenaren worden uitgeoefend. Het is alleen langs die lijn, dat wij het uitgebreide gebied daarginds, waarvoor wij de verantwoordelijkheid dragen, zullen kunnen besturen. Het Nederlandsche volk is nu eenmaal te klein om, voor die zich uitbreidende bestuurstaak, de noodige Nederlandsche krachten op den duur beschikbaar te stellen, en het zal die taak alleen dan naar eisch kunnen vervullen, wanneer het naast zich heeft een goed onderlegd, degelijk korps van inlandsche ambtenaren.

Voor het denkbeeld om in de eerste plaats te zorgen door meer en beter lager en middelbaar onderwijs een grooter aantal goed geschoolde, en derhalve beter ontwikkelde Inlandsche ambtenaren te krijgen, valt veel te zeggen. En stellig zal een groote stap in de goede richting zijn gedaan, wanneer men het met deze opleiding zoover zal hebben gebracht, dat tal van bevoegdheden, die thans door Europeesche ambtenaren worden uitgeoefend, op Inlanders zullen zijn overgedragen.

Doch hiermede is niet alles gezegd. Moge al aan den eisch, nedergelegd in art. 67 van het Regeerings-Reglement, voldaan zijn, Indië kan niet alleen door ambtenaren tot ontwikkeling worden gebracht. Daarvoor is nog een ander soort van intellectueelen noodig — Wij willen immers den ethischen koers houden, die medebrengt, met terzijde stelling van verdere baatzuchtige nevenbedoelingen, Indië oconomisch krachtig te maken door zijne bevolking een veel grooter aandeel te geven in de vruchten, welke onder kapitalistisch beheer uit de Koloniën worden verkregen. Daarvoor is echter noodig — zooals zoo juist in de vergadering der 2e Kamer van 9 November 1906 door Mr. van Deventer, ter wering van verdere drainage,

werd aangegeven, dat de inboorlingen van Nederlandsch Indië worden opgevoed tot zoodanige economische zelfstandigheid en tot zoodanige intellectueele bekwaamheid, dat zij oeconomisch de gelijkwaardigen kunnen worden van de Europeanen.

Want dan eerst zullen zij in staat zijn om krachtig mede te werken aan het in het leven roepen van eene groot-industrie, niet gesteund ter wille van vreemdelingen, die slechts om profijt komen en zoo spoedig mogelijk het land met hunne winsten verlaten, maar gedreven in hun eigen belang en voordeel. — Dit was indertijd het ideaal van Minister Kuiper, naar de verwezenlijking waarvan, zooals de heer Van Kol in de vergadering der 2e Kamer van 8 November 1906 aantoonde, krachtig moet worden gestreefd, en aan de uitvoering waarvan Minister Idenburg de eerste hand zou leggen.

De vorming nu van deze intellectueelen en van die waaruit de hooger ontwikkelde Indische ambtenaren zullen moeten bestaan, eischt echter, zooals gezegd, eene hoogere opleiding dan die, welke met het vastgesteld onderwijs-program kan worden gegeven.

Moet dit een reden zijn, om daarmee te wachten tot dat het bestaand program zal zijn afgewerkt? Dit ware even weinig politiek als grootmoedig.

Niet politiek, omdat de ontwikkeling van het gele ras in het Verre Oosten zoo ontzaglijk snel gaat dat, wanneer wij niet dezen stroom willen volgen, we er eenvoudig door worden medegevoerd. Stilstaan is niet meer mogelijk. Dat bewijst het beschamende feit der benoeming van chineesche inspecteurs voor het chineesch onderwijs door en op kosten van de Chineesche Regeering.

Niet grootmoedig, omdat, nu door de ingestelde onderzoeken op geheel Java en Madoera, verwachtingen bij de Inlandsche bevolking zijn gewekt en de hoop is levendig geworden, dat thans werkelijk het noodige gedaan zal worden ter bevrediging van de bestaande behoeften op het gebied van het onderwijs hunner kinderen, het mogelijke ook moet worden beproefd om niet op nieuw die verwachtingen te leure te stellen.

Het blijft dus alleen nog maar de vraag waar deze intellectueelen dienen te worden gevormd.

Alachte de heer Cohen Stuart, over wiens denkbeelden later meer, de oprichting van Indische hogescholen voor de bevolking van meer belang dan de massale opening van lagere scholen, en al zullen er velen zijn, die deze meening deelen, dan mag dat nog geen reden zijn om opnieuw aan het onderwijsplan te tornen en al dadelijk weder eene nieuwe organisatie in het leven te roepen, — een euvel waartegen de heer Bos zoo terecht gewaarschuwd heeft in zijne rede van 16 November 1906 in de Tweede Kamer gehouden. — En die oprichting behoeft ook geen conditio sine qua non voor de gewenschte opleiding te zijn. Immers kan deze in Nederland plaats hebben zoolang de gelegenheid in Indië ontbreekt.

Thans reeds wordt van die gelegenheid gebruik gemaakt en bevinden zich in Nederland een twintigtal jongelieden, welke wel is waar niet allen trachten aan de hoogste eischen van opleiding te voldoen, doch die, wanneer zij slagen; dan toch, in Indië teruggekeerd, waarschijnlijk wel niet lang naar eene betrekking, hetzij in dienst van den Staat, dan wel van particulieren, zullen behoeven uit te zien. Immers studeeren 3 in Amsterdam voor arts; 5 in Leiden, van welke 1 Indisch ambtenaar zal worden en 2 in de letteren, 1 in de rechten en 1 in de medicijnen hopen te kunnen promoveeren. Verder studeert 1 te Haarlem op de kweekschool voor onderwijzers en bevinden zich 2 te Wageningen op de Rijkslandbouwschool. Eindelijk zijn er 3 werkzaam of werkzaam geweest op het redactie-bureau van de Bintang Hindia en bezigen zij hun vrijen tijd om zich, voor verdere studie, in de Nederlandsche taal te bekwamen, terwijl er nog 6 zijn, die de lagere scholen bezoeken.

Niet al deze 20 hebben echter de middelen om af te studeeren.

Brengt onze plicht nu niet mede deze jongelieden in hun ijverig streven zoowel zedelijk als stoffelijk te steunen, waar dit noodig mocht blijken.

Het is natuurlijk dat niet allen, die in Nederland voor hunne opleiding komen, zullen slagen. Dat gebeurt in geen enkel land. Daarom is de stelling ook niet te verdedigen, dat de Regeering alleen die jongelieden mag steunen, van wie zij de absolute zekerheid heeft, dat zij zullen slagen. Die zekerheid kan eerst verkregen worden wanneer zij geslaagd zijn. Verder is de vrees ook nog niet gerechtvaardigd dat, wanneer niet van het beginsel wordt uitgegaan, om alleen diegenen te steunen, die op intellectueel gebied tot de crème de la crème gerekend kunnen worden, de toevloed naar Nederland van Indische leergierigen, wel eens te groot zou kunnen worden. Men beginne toch eerst met te helpen voor zoover er te helpen valt, en zie er niet tegen op eenige duizenden guldens meer of minder voor die hulp uit te geven, om het doel te bevorderen, dat men zich voor oogen stelt: de economische ontwikkeling van N.-I. Wanneer blijkt, dat het gevreesde gevaar van den te grooten toevloed zich werkelijk begint voor te doen, is het nog tijdig genoeg om maatregelen daartegen te nemen.

Toen het bekende geschil tusschen Amerika en Japan een ernstig aanzien begon te krijgen, wist Roosevelt met de autoriteiten van San Francisco een

overeenkomst te treffen, dat de buitenlandsche kinderen, beneden de 16 jaren, die Engelsch spreken, op de scholen der blanken toegelaten zouden worden en dat voor de buitenlandsche kinderen, die de Engelsche taal niet machtig zijn, bijzondere scholen zouden worden opgericht.

Dus krijgt San Francisco scholen met Amerikaansch geld opgericht voor buitenlandsche kinderen, die nog geen Engelsch spreken. En de enkele Inlander, die zich in Nederland bevindt, en die gelegenheid wil benutten, om zich voor eenig industrieel vak te bekwamen, of om eene hogeschool of academie te bezoeken, moet maar zien hoe hij aan de middelen komt, wanneer hij ze niet bezit, om zijn doel te bereiken.

Kan Nederland, dat zijn voorspoed toch grootdeels aan Indië te danken heeft, hier niet helpend optreden? Moeten de Indische Regeering en het Opperbestuur dit maar lijdelijk aanzien? Willen de Nederlanders, die hun fortuin in Indië maakten geen penningke offeren om den leergragen, doch onbemiddelden inlander, welke zich nu eenmaal hier te lande bevindt, bij te staan in zijne poging om zich een eervol en voor Indië zoo noodig bestaan te verzekeren?

Wat zullen de gevolgen zijn van eene zoo verregaande onverschilligheid ten aanzien van onze bruine broeders?

Dat de leergierigen elders gaan zoeken, wat zij bij ons niet kunnen vinden. Tellen we thans 24 inlanders, die aan de bijzondere school voor inlandsche grooten te Constantinopel hun opleiding ontvangen hebben, niets belet dat dit getal tengevolge van onze geringe toeschietelijkheid, spoedig aangroeit. Constantinopel ligt dichter bij Oost-Indië dan Nederland, en eene kosteloze opleiding op de militaire school te Pancaldie tot kapitein in het Keizerlijke Ottomaanische leger, om na volbrachte studie naar hun land terug te keeren „ter leering der onwetenden” is toch waarlijk nog zoo verwerpelijk niet.

Waar moet het heen, wanneer wij maar steeds fiolen laten zorgen en kalm toezien dat Duitschers met hunne Rijnsche Zending over een groot deel van Sumatra, Engelschen met hun methodisten tot onder den rook van den schoorsteen van onzen landvoogd voor de opleiding van inlanders en daarmee gelijkgestelden zorg dragen, omdat wij het niet doen, en last, not least, de Chineesche Regeering zich zelf geeroepen acht om te handelen, zooals zoo even werd vermeld. Zoo voortgaande zou Japan de een of anderen dag het ook wel eens noodig kunnen gaan oordeelen om scholen, b.v. de ontbrekende middelbare en hogere scholen in Indië op te richten.

Dit is geen kortswijl, maar ernst.

Het Indisch ondetwijsbelang is een Nederlandsch belang, waarmede zelfs het bezit der Koloniën gemeoid is. Hoe lang geleden is niet reeds betoogd, dat onze grootste kracht tegen buitenlandsche hebzucht moest gezocht worden in de gehechtheid der Koloniën aan het moederland. Hoe kunnen wij die gehechtheid beter bevorderen dan, door de zorg voor eene goede intellectueele en moreele opvoeding zijner kinderen, den Inlander het bewijs te leveren van onze voortdurende belangstelling in zijne geestelijke en verstandelijke ontwikkeling. Deze belangstelling zal stellig beter door hem worden begrepen en hem tot meer dankbaarheid stemmen dan die, welke hem wordt betoond met het geweer op schouder.

Zeker, wij hebben reuzenstappen te doen om den achterstand van vorige jaren in te halen en wij zullen daarvoor miljoenen moeten offeren; doch de Regeering, noch de volksvertegenwoordiging hebben getoond daartegen op te zien. En mocht dit op een gegeven oogenblik nog niet voldoende wezen, dan zal ongetwijfeld niet tevergeefs een beroep worden gedaan op het Nederlandsch kapitaal, speciaal op dat wat zich in Indië gevormd heeft.

Doch men is in Nederland lang niet algemeen overtuigd van de mogelijkheid dat eene ten bate van den Inlander te creëren groot-industrie kans van slagen heeft; zelfs niet dat de daarvoor noodige intellectueele krachten voor de leiding er van in afzienbaren tijd zouden te vormen zijn.

En aan de vorming van vakmannen is ook nog weinig of niet gedacht.

Dit onderwerp zal daarom in een volgend nummer ter sprake worden gebracht.

Den Haag, 12/4-1907. H. E. PRINS.

Oost-Indische Berichten.

Victor schrijft in zijn Brieven van Java aan de Deli Courant van 16 Maart j.l. onder andere:

„Bestaat er ter Oostkust een Bond van tabaksassistenten?

Niet? Dan kan men een voorbeeld nemen aan Java. Onze voornaamste industrie is: de Suiker. Permitter de hoofdletter; om het woord te doen spreken.

De volgende week zal nu te Soerabaja een vergadering van belanghebbenden worden gehouden. Een concept reglement is bereids samengesteld en het voorloopig bestuur ontving reeds van 853 personen bericht, dat zij als lid wilden toetreden. Zoo'n cijfer bewijst veel.

Nu, het werd dan ook tijd, dat een deugdelijke vakvereniging tot stand kwam, eene met balken er onder en met een bestuur, dat wil en kan, dat voor zijn taak berekend is. Eerder mag het verwondering

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279.

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Gandaria assin — Atjar gandaria.
 Palmine (plantenvet) per blik à 1/2 kilo.
 Bombaye ducks — Windham Corn (mais).
 Nangoeng thee en Pouchong thee.
 Geconfitte assem en Assem koekjes.
 Sagoe Ambon — Daon Sirih.
 IJskan Tanah — Paroedans etc.
 Geraspte Klapper — Java Rijst.

Proefles gratis.

Abonnement geldig in
BERLITZ
 meer dan 170 steden
SCHOOL
 ALLEEN
 Noordeinde 58 a
 Gewaarschuwd wordt tegen
 arbitraire nabootsing.
 ALLE MODERNE
TALEN
 Onderwijs Vertellingen

Prospectus franco.

W. POPPINK,

Prins Hendrikstraat 141-143

DEN HAAG

SPECIALITEIT in het vervaardigen van
Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.

BILLIJKE REPARATIE-INRICHTING voor alle
 soorten REISARTIKELLEN.

Oranje-Hôtel.

NIJMEGEN.

Speciaal ingericht voor
 Indische Families.

Petroleum-
 gloeilichtbranders
 zijn nu volmaakt

te verkrijgen bij

H. HEIJNEN,

telloverancier.

SPUI 109.

Lampenmaker.

LEEST

Mijn nieuwste gratis brochure
 - - Een ernstig woord
 van verweer aan de
 bestrijders van het
 Neo-Malthusianisme.

De brochure wordt gratis en franco gezonden als drukwerk, als brief alléén tegen inzending van 10 cents frankeerkosten.

Mevrouw VAN DER WERFF.

Deskundige voor Dames,

Stationsplein 45, 's-Gravenhage.

baren dat niet reeds eerder, véél eerder tot het doen van dezen stap is overgegaan.

Maar nu zal de Bond dan ook tot stand komen, en goed.

De vraag is echter: zet men de zaak niet wat te groot op? Zijn er inderdaad twee stenografen noodig om verslag te schrijven van hooger genoemde vergadering? Moet er voor de drie bestuursleden een bedrag als honorarium worden uitgetrokken van 1200 gulden 'smaands? Is een stamkapitaal van een miljoen niet wat veel?

En zoo zijn er meer vragen.

Doch we zullen het gesprokene geduldig moeten afwachten. Dat de Bond er komt, daarvan kan men zeker zijn.

Onze tijd staat in het teeken van het vereenigingsleven. Dan alleen kan er kracht worden aangewend. En de toestanden „in de suiker” zijn niet zoodanig dat er niets op aan te merken valt. Integendeel!”

Verder vertelt Victor:

„De fatale afrekeningsdag, de 27ste Februari, is voorbij, en uiterlijk is er niets aan de Kali Besar veranderd. De Krach is uitgebleven, echter niet door toedoen van de Liquidatie-vereeniging, die maar weinig heeft vermogen te presteeren, wat te wijten is aan gebrek aan samenwerking. Zij, die steun behoeften, konden het best zelf af.

Er is geplooid en geschikt, en ten laatste nam men elk aanbod, waarin het woord „afbetalen” werd gehoord, maar aan. Beter bij beetjes iets, dan in het niets.

Zware klappen zijn gevallen en menigen handelman zal de geschiedenis — wier luchtje geheel overeenstemt met die, welke uit de Kali Besar opstijgen — nog lang heugen; iederen maal als hij een gedeelte van zijn zuur verdiend salaris moet afdragen aan hem, die gladder bleek dan hij zelf.

Maar: eigen schuld. Wat dóen de heeren in de kou.”

Ten slotte deelt dezelfde schrijver nog mede:

„We zwemmen in de kunst. We dompelen er ons in onder. Het eene concert volgt op het andere, en zoowel mevrouw Loman-Lutkmann als de heer Vogel zijn op eenmaal persona grata van het publiek geworden. De eerste gaf hier een drietal concerten en oogste een ongekend succes. Men raakt niet uitgepraat over haar uitstekende kwaliteiten als zangeres, terwijl ook de heer Evert Cornelis als een zeer verdienstelijk accompagnateur wordt geroemd. Een, die door de goden is uitverkoren en het, door ernstige studie, ver zal brengen. Zoo voorspelt de criticus.

Voor ik verder ga: op Pandoeng is iets nieuws tot stand gekomen. Een bureau, dat zich ten doel stelt „den kunstenaarsstroom naar Java te leiden”.

Een goed idee.

„Wes gehen wir nicht nach den glänzenden Ort, wo reichlich die Kunst man uns lohnet”

Java wordt een ideaal land, let eens op. En voor de kunst, en voor de globetrotters. Wij vallen in den smaak. 'n Nieuwe periode!

Albert Vogel maakt het best. Hij „werkt” hard en laat geen avond ongebruikt voorbij gaan. Volle zalen zijn z'n deel. Als dat — ik bedoel die bovenmatige krachtsinspanning — hem maar niet opbreekt. A.s. Zondag geeft hij hier zijn éérste afscheidsvoorstelling.

In den Oosthoek waagt hij zich voorloopig nog niet; daar ageert Bouwmeester.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van
FRIEDA VON BULOW.

XXXI.

Maleen keek op.

De jonge man, die met den hoed in de hand voor haar stond, dacht, dat hij nog nooit zulke treurige oogen gezien had.

Hij was nog weinig meer dan een knaap. Een veel te wijd wit pak, flodderde om zijn smalle schouders en jongensachtige leden. Zijn donker haar was kort geknipt als van een galeiboef en zijn slecht geschoren kin zwart van baardstoppels. Uit zijn smal, geelbleek gelaat keken schuw een paar groote oogen.

„Mijn naam is Fabrius,” zeide hij, terwijl hij zijn best deed, zijn verlegenheid te overwinnen. „Waldo Fabrius. Ik ben de vertegenwoordiger van de plantage-Fabrius in Mona. en mijn vader houdt hier in Satoeta het logement. Maar op het oogenblik is hij in het binnenland. Mag ik mij veroorloven, voor mevrouw een kamer gereed te laten maken in het logement? Morgen vroeg kan ze in orde zijn.”

Dit alles op hoogst bescheiden toon.

Maleen verzekerde, dat zij het zeer op prijs zou stellen, als hij de kamer in gereedheid wilde laten brengen.

„Dus meestentijds woont u in Mona?”

„Ja, mevrouw.”

„Dan zullen wij elkander nog dikwijls zien.”

Hij kreeg een kleur, wist geen passend antwoord te

En Bamberg, de beroemde, troont te Semarang en begoochelt het publiek met zijn „moderne wonderen en onbegrijpelijke handmanoeuvres.”

De laatste zakwaarts zeker!

Ontevredenheid bij de Recherche-ambtenaren.

Uit Soerabaja schrijft men aan het Bat Nwsbl:

Als een gevolg van de aanneming van den post groot f 22.000 op de begroting van 1907 ten behoeve van de verbetering der positie van de lagere ambtenaren bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen, die van f 150 tot en met f 350 's maands traktement genieten, is een gouvernementsbesluit geslagen dd. 25 Januari 1907 no. 27, waarbij de formatie van die ambtenaren van de drie hoogst bezoldigde categorieën met 13 is vermeerderd met een gelijke vermindering van het aantal ambtenaren van f 200 en f 150 's maands traktement. Volgens de nieuwe formatie heeft men nu 10 ambtenaren van f 350, 20 van f 300, 36 van f 250, 54 van f 200 en 58 van f 150 's maands traktement. De positieverbetering was wel niet groot, maar de recherche-ambtenaren die, niettegenstaande hun hard werken, jarenlang op hetzelfde traktement moeten voortploeteren en dus niet veel gewend zijn, verkondigen luide hun dankbaarheid. Edoch toen de benoemingen uitkwamen waren velen teleurgesteld. Velen werden gepasseerd, omdat zij niet ten volle voldeden, maar onder de gepasseerden bevinden zich ook enkele, die jaar in jaar uit op de schitterendste conduiten konden wijzen, bij opvolgende chefs gewaardeerd om hun kennis en hun takt in den omgang met particulieren. Onder het grootste gedeelte der gelukkigen, treft men ambtenaren aan die het eindexamen van de H. B. S. met gunstig gevolg hebben afgelegd. Is het nu wel overeen te brengen met de billijkheid, dat de niet geëxamineerden gepasseerd worden, terwijl bij hun indiensttreding, behalve natuurlijk de bewijzen van geschiktheid en ijver, slechts het afleggen van het klein-ambtenaarsexamen werd geëischt? En is het nu wonder dat de lieden, in hun billijkheidsgevoel gekwetst, ontevredenheid voelen postvatten in het gemoed.

Vorsten van Celebes. Radja Mongondou datoe Manoppo, die te Semarang met zijn zoon en zijn schoonzoon, het 1ste districtshoofd Abr. P. Mokoginta, eenige dagen verblijf heeft gehouden, is naar Djokja vertrokken, vanwaar het gezelschap naar Soerabaja afreist, om den 17en sloop te gaan naar Noord-Celebes, waar de drie reizigers thuis behooren, lezen we in De Locomotief. Radja Mongondou is op audiëntie geweest bij den gouverneur-generaal, om het verzoek te doen tot verbetering van een weg, waartoe hij zelf genegen was f 30.000 bij te dragen.

De schoonzoon, Mokoginta, heeft den gouverneur-generaal verzocht, op de landbouwschool te Buitenzorg geplaatst te mogen worden, hetgeen hem is toegestaan.

De zoon van den radja reisde maar mee, omdat pa hem, als hij op zijn eentje in de negri achterblijft, niet erg vertrouwt. Overigens telt hij absoluut niet mee en pa bemoeit zich niet met zijn spruit.

Toen de heeren eenmaal op Java waren, hebben ze meteen de gelegenheid te baat genomen, om den landbouw te „bestudeeren”. Die studie schijnt echter nogal oppervlakkig te zijn, geloof het blad.

Een Maatregel, die lof verdient, is door den resident van Batavia genomen in verband met de veilig-

vinden, en excuseerde zich.

„O, het zal wel gaan,” dacht Maleen wat moediger. Zij stond nog altijd te kijken naar de zwarte, gele en bruine inlanders, die in hun dhaus om de stoomboot zwermde.

Zij kon zich wel in deze beschouwing verdiepen: er kwam niemand om haar af te halen, er was niemand die zich bekommerde om de eenzame vrouw!

In haar verbeelding was dit land altijd haar land geweest, haar Rijk, door het goddelijk recht harer liefde.

Zonder veel ha te denken er over, had zij toch eigenlijk verwacht, dat zij verwelkomd zou worden als een Vorstin bij Gods genade, die uit de verbanning terugkeert tot hare getrouwen.

Thans zag zij de dwaasheid van die ideeën in. Hoe kon zij immers verwachten, dat deze vreemde menschen, die haar en haar tijd niet kenden, haar tegemoet zouden treden met het warme gemeenschapsgevoel, dat zij zelve meebracht?

„Ik ben eene koningin”, phantaseerde zij, „doch een ontroonde! En voor de menschen, die hier wonen, ben ik niets dan een alleenstaande vrouw, van wie zij denken, evenals vroeger van Josephine d'Elville: Waarom bleef zij niet rustig thuis? — Zoo dacht zij.

Daar klonk naast haar een stem; het was de korte, scherpe toon van den Pruisischen officier:

„Meine genädigste Frau?”

Zij keek op. Er stond voor haar, in correcte, militaire houding, een kleine Schutztruppe-officier, wiens frisch, rond gelaat een ernstige uitdrukking droeg.

„Ik heb de eer, mij aan U voor te stellen als kameraad van uw onvergetelijken broeder — mijn naam is Beling. Mag ik u verzoeken, gedurende uw verblijf in Satoeta geheel over mij te beschikken?”

heid in het gewest. Het begon ons voortvarend hoofd van gewestelijk bestuur n.l. te vervelen dat hem telkens weer mededeelingen werden gedaan over plaats gehad hebbende aanslagen op de veiligheid, dagen nadat zij waren voorgekomen vaak. De resident wenscht zoo up to date mogelijk op de hoogte te blijven van de toestanden in zijn gewest. Hij heeft derhalve alle assistent-residenten gelast hem onmiddellijk op de hoogte te stellen van rampokpartijen, diefstallen, moordpartijen en dergelijke aanslagen op personen en goederen.

Goed voorbeeld doet goed volgen. De afdeeling-chefs zullen door dezen gedwongen spoed, voor zoover dan noodig, er ook allicht toe overgaan, wat sneller en voortvarender op te treden, tegen de misdadigers.

In het Bekassische b.v. zijn de karbouw-diefstallen bijkans aan de orde van den nacht. Men rapporteert ze niet meer, want het baat niets. Ook van een der europeesche landheeren werden eenige dieren uit de kraal gehaald. En de roovers hadden de aardigheid, à la Calabria, hem te doen weten, dat hij de geroofde dieren kon terugkrijgen als hij op „koeda poetih” kwam aanrijden. D.i. met rijksdaalders kwam.

Van de gerapporteerde rustverstoringen, misdaden, e. a. zullen nu aan de pers zoodra mogelijk de juiste inlichtingen worden gegeven. De resident begrijpt dat in vele gevallen de hulp der pers gewaardeerd kan worden. En waar verzwijgen van details voor de opsporing gewenscht kan zijn, is een desbetreffend verzoek ongetwijfeld voldoende.

Bravo! zoo zijn wij in de goede richting, zegt het Bat. Nieuwsblad.

De handel te Batavia. De correspondent van de Loc. aldaar schrijft:

„t Is en blijft slapjes gaan te Batavia, op elk gebied. Er moge schijnbaar wat verbetering zijn gekomen door de invoering van wat de financiële correspondent van dit blad noemde het „laenhari-systeem”, maar het is duidelijk dat dit op den duur toch niet gaat.

Ja, wanneer Indië alleen met Indië te maken had, dan zou dit bonnetjes-systeem er mee door kunnen, maar dat is niet het geval; er zijn ook andere factoren in de zaken betrokken, de handel hier heeft ook nog met andere personen te maken dan alleen de Indisch-lui; met menschen n.l. die zich niet laten afschepen met een stukje papier en een paar mooie beloften.

En de aanwijzingen dat het niet geheel op rolletjes zal gaan beginnen reeds te komen. Heden morgen kwam hier het stoomschip Prins Hendrik aan, en het kon geen plaats vinden: alle hangars te Tandj. Priok waren vol met import-artikelen.

„Zie toch eens de kortzichtigheid van de macht-hebbers”, zeide het Bat. Nbl., naar aanleiding van dit feit. „Waar de import zich zoo verbazend uitbreidt, wordt er niets gedaan om de haven te vergrooten, die te klein is. En de handel kan niet traag zijn, wil vlug bediend worden.”

Wel, wel. Die actieve handel! Maar er is nog eene andere verklaring voor dit tekort aan ruimte, dan door die verbazende uitbreiding van den import, waarvan trouwens niemand iets bemerkt, en die verklaring is minstens even waarschijnlijk als de andere. Zij is bovendien gebaseerd op tal van elkaar aanvullende berichten.

Er wordt namelijk zoo goed als niets ingevoerd. Men slaat op te Priok zooveel men kan. Het „in-klaren tegen documenten” blijft achterwege, omdat

Zij stak hem ernstig de hand toe en herhaalde met gedempte stem:

„U was een vriend van mijn broer? . . .” Beling vertelde met oprecht enthousiasme van zijn verkeer met Rainer.

Maleen hoorde hem aan, wilde zich verheugen, wilde dankbaar zijn — en kon niet.

In het laatste half uur was er iets als een kille dauw op haar hart gevallen. Nu was het haar alsof al haar moed en vreugde vervlogen waren. Alles in haar hart was plots ledig en dood!

„Arme vrouw,” dacht de kleine Beling, toen hij afscheid nam.

En daarna dacht hij verwonderd over alles, wat men van deze legendaire vriendin van Krome in de kolonie vertelde.

Hij had verwacht een gevaarlijk schoone, heerschtzuchtige, coquette, onscrupuleuse vrouw te ontmoeten, eene, die zich overal met aanbidders en dienstijverige slaven omringde! Eene, die door de vrouwen gehaat en gevreesd werd, met welke de mannen zich vrijheden veroorloofden!

Hij keek nog eenmaal van uit zijn boot op naar de slanke vrouwengestalte en bracht groetend de hand aan zijn kurkhemel.

Dit was zoo Maleen van Dietlas, in wekelijkheid een ernstige, bleke, treurige, nauwelijks meer mooie vrouw, met onuitsprekelijk weemoedige oogen.

„Als zij is, zooals zij schijnt,” dacht Beling, „dan zou ik nu niet gaarne in haar plaats wezen.”

Intusschen kwam Graaf Ilfershofen bij Maleen terug en bood haar, weder op den toon van plichtmatige, doch van alle hartelijkheid ontbloote beleefdheid, zijn regeeringsboot aan, voor het geval, dat zij terstond aan land wenschte te gaan.

die documenten niet kunnen worden ingelost. Het crediet is opgeslokt, door de mijnbouw-krach, die nog steeds voortduurt, en waarvan de gevolgen zich op deze wijze vroeger of later toch moeten demonstreeren.

Dat is ook eene verklaring voor het gebrek aan ruimte en eene die zeker even aannemelijk is als de andere. Van eene uitbreiding der zaken, ik bedoel der reële affaires, verneemt men niets; de importeurs klagen steen en been over slapte in den handel; de statistieken wijzen ook op een stationnair import. En nu is het wel heel eenvoudig om, zooals het B. a. t. N. b. l. doet, te zeggen: die statistieken deugen niet, er is wél sterke vooruitgang, want de hangars zijn vol, maar die redeneering is toch minstens erg eenzijdig te noemen en getuigt niet van eene ruime opvatting.

Het feit is, dat het met den handel erg slap gaat in den laatsten tijd, en dat velen de orders die zij 4, 5 of 6 maanden geleden in Europa of elders hebben gegeven, thans moeilijk kunnen opnemen.

Afgezien van de verkeerde praemisse is er toch veel in het betoog van het B. a. t. N. b. l. dat zeker behartigingswaard is. De haven van Priok, eenige haven voor een gebied, grooter dan geheel Nederland, en met een veel grootere bevolking dan Nederland, voldoet zeker niet langer aan de eischen van het verkeer. Dezer dagen was ik te Priok bij het weggaan van een boot van de Rotterdamse Lloyd, de Ophir, een schip van nog geen 5900 ton en dus jaarlijks nog geen reuzenvaartuig, en ik kon toen bij het van de kade halen van het schip duidelijk . . . ruiken dat het in de modder had gezeten. De Rembrandt lag, toen hij hier de eerste maal aankwam, bij laag water gewoon geboeid en had daardoor slagzij en toch, ook de Rembrandt is geen „reuzenschip“. Zulke dingen behoorden niet voor te komen. Ik weet wel dat het voor lezers te Semarang hatelijk moet zijn te hooren afgeven op een haven, waar zij absoluut niets hebben, en dankbaar zouden zijn met een haven als Tandjong-Priok, onvoldoende als die moge zijn; maar toch, als men iets heeft, laat het dan zoo goed zijn als, zonder hooge kosten, mogelijk is. En zijn de kosten wellicht wat hoog, bereken dan wat pakhuis-huur voor Indische goederen.

Tot dusver wordt, als ik wel ben ingelicht, geen pakhuis-huur berekend voor lading, die bijvoorbeeld van Makassar komt en te Batavia moet worden overgeladen.

Bataks naar Java. Meer en meer wordt het gewoonte, dat inlandsche hoofden van de buitenbezittingen op instigatie of onder leiding van ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur een reis naar Java ondernemen om van den stand der cultures en van de nijverheid aldaar een kijkje te nemen.

Thans bevindt zich op Java de ijverige controleur ter Sumatra's Oostkust, de heer C. L. J. D. Kok, vergezeld van een 12-tal bataksche hoofden, die hoofzakelijk hierheen gekomen zijn ter bestudeering van den sawah-aanleg, de paarden en veefokkerij en waar-schijnlijk ook van de inlandsche nijverheid.

Een som van f 5000 is door de hoofden bijeengebracht ter bestrijding van de reis- en verblijfskosten.

De heer Kok, wiens hart warm klopt voor Indië, is, naar men zich herinneren zal, de man geweest, die zich indertijd zeer verdienstelijk heeft gemaakt bij de oprichting van den Indischen Bond en het Bondsblad.

Steun voor den Bond van Suikergeëmployeerden.

„Ik zou mijn opwachting willen maken bij uwe vrouw,“ antwoordde Maleen. „Ik neem dan ook uw aanbod gaarne aan.“

Zij had reeds te voren rondgezien naar een boot, die zij huren kon — waarvan in Oengoeja en grootere havensteden steeds een gansche zwerm de stoomboot omgaf, — doch in Satoeta scheen er geen enkele voorhanden te zijn.

Zoo voer zij dus met den districts-gouverneur aan land.

„U is immers sedert eenige weken pas gehuwd, Graaf?“ vroeg zij.

„Ja. Mijne bibi is juist tien weken hier. Maar zij heeft het klimaat haar tol aan koorts reeds rijkelijk betaald.“

„Waar woont u?“

„In een zijgebouw van de plantagemaatschappij. Heel aangenaam, maar wat ruimte betreft een beetje beperkt. Doch binnen vier weken staat, naar wij hopen, mijn paleis aan het Ras Radaule. Nietwaar, mijnheer Schmidt?“

De heer Schmidt, de uit Duitschland ontboden bouwkundige, zat bij hen in de boot.

Met hem verdiepte zich de Graaf nu in een technisch gesprek, dat hem oneindig meer scheen te interesseren, dan een onderhoud met Maleen.

Maleen luisterde een poosje met zijgende opmerkzaamheid toe. Niets van alles, wat hier tot stand gebracht werd, liet haar onverschillig, ook niet de opstelling van een uit Europa geïmporteerd ijzeren huis en de daaraan verbonden moeilijkheden.

Zij vergat zodoende haar eigen teleurstelling, hoewel deze in het bijzijn van den koel-afwijzenden graaf het sterkst was.

Toen men den boschrijken oever naderde, overweldigde haar voor een oogenblik het gevoel van

Met veel genoegen deelt het Soer. H. b. l. mede dat een der ingezetenen van Soerabaja — niet de eerste de beste — tien duizend gulden ter beschikking heeft gesteld van den in 't leven geroepen Bond van Suikergeëmployeerden. Van harte brengen wij dezen royalen donateur hulde. Moge zijn voorbeeld door anderen gevolgd worden!

Waar moet het heen? Die vraag stelt een medewerker van de Locomotief, waar hij den slechten uitslag bespreekt van het laatste groot ambtenaars examen. Naar men weet werden van de elf candidaten zes toegelaten, en deze waren toonbeelden van middelmatigheid, want geen enkele hunner had alle cijfers voldoende.

Uit zulke jongelieden moeten ambtenaren opgroeien voor het binnenlandsch bestuur, roept schrijver uit. Alle lessen van dure leeraren, de arbeid der jongelui zelf, de financieele opofferingen van ouders en voogden zijn niet instaat geweest, den oogst hooger op te voeren dan tot een zestal toonbeelden van middelmatigheid.

Dit geschiedt in een tijd, waarin van de ambtenaren bij het binnenlandsche bestuur zeer veel zal worden gevergd. Op verscheidene posten in de buitenbezittingen worden ambtenaren vereischt, aan wier doorzicht niets hapert. Ook op Java zal de bestuurstaak er niet lichter op worden; de economische toestand der bevolking vraagt steeds ernstiger zorg en knapper beleid. Het tekort aan bestuursambtenaren is intusschen zoo nijpend, dat aspirant-controleurs binnen één jaar tot controleur worden aangesteld. Wij vragen: waar moet het heen?

Voorstanders waren we van het behoud der afdeling B. van het gymnasium Willem III en we zijn het nog. Maar we hebben ons de vruchten van het onderwijs aan die afdeling rijper gedacht. Waarom hebben de leeraren zoo heel weinig uren per week les — gaat het de tien wel te boven? Waarom zijn de vacantes zoo schandelijk lang en moet er op de Zaterdag vrijaf zijn? Wat ons over het gehalte van sommige lessen werd meegedeeld, was verre van bevredigend. Een dictaat afreunen bijvoorbeeld lijkt ons dorre arbeid, al geschiedt het met de viva vox.

De leiding der afdeling B. is gebrekkig. Immers heeft de directeur van het gymnasium Willem III zoo ongeveer al zijn aandacht bij de afdeling hoogere burgerschool en meent de heeren der andere afdeling wel aan zich zelf te kunnen overlaten. Intusschen heeft zij een hoofd nodig, dat er zich ook vertoont en leiding geeft aan onderwijs en studie. Het heeft ons altijd verbaasd, dat ons nooit eens iets ter oore kwam van een vereeniging tot debatteeren onder de jongelui. Batavia heeft zóoveel krachten: waarom geen avonden belegd, waarop verschillende onderwerpen degelijk worden behandeld?

Het wordt hoog tijd, zoo besluit de schrijver zijn pleidooi, dat wel de aandacht verdient, dat er in die afdeling B. een andere geest gaat heerschen, meer in overeenstemming met het doel, waarmee de afdeling is in stand gehouden.

Om geridderd te worden. De vorstin van Tanette, Wé Tané. Ollé, is den 9en Maart, 's middags te half vijf, per gouvernementsstoomer „Dog“, ter reede van Makassar aangekomen, lezen wij in de Makassar. Naar men weet, zal, op haar verlangen, de haar toegekende koninklijke onderscheiding — zij werd benoemd tot grootkruis in de Oranje Nassau-orde — op plechtige wijze voor het front van de troepen haar

wederzien.

Zij hief het hoofd op, strekte met een impulsieve beweging de armen uit naar de kust, en riep uit:

„O, mijn geliefd land!“

Met een stil, eenigszins spotachtig glimlachje keerde de Graaf zich naar haar toe en merkte op:

„Dat moet men u nageven, bibi von Dietlas — aan aplomb ontbreekt het u niet.“

Zij werd bleek van schrik en verbazing.

„Hoe moet ik dat opvatten?“

„Och, ik zeg maar zoo . . .“

Maleen wendde zich af. Zij wist niet, wat te denken. Was het mogelijk, dat hij haar al dadelijk onhebbelijkheden wilde zeggen?

Het scheen haar ongelooftelijk.

„Ik ben nerveus en daardoor overgevoelig,“ dacht zij. „Waarschijnlijk denkt hij er in het minst niet aan, mij te willen krenken. Ik ben hem eenvoudig onverschillig.“

De boot legde aan bij een breede, lange, gemakkelijke trap, die tusschen kokospalmen de steile oeverhelling opvoerde.

Maleen vergat voor den tweeden maal de aanwezigheid van den Graaf. Toen zij den voet op den duur gekochten Duitschen bodem zette, kwam er een plechtig gevoel over haar. Hare ziel zond een stil gebed op.

En toen voelde zij kracht en blijmoedigheid. Luchtig liep zij haar geleiders vooruit, met verrukking rusten hare blikken op het welbekende tooneel: de zware, schaduwrijke mango's, de huizenhooge bananen met hun fluweelzachte bladeren, de met palmstroom gedekte hutten, met de kleine barasa onder het vooruit-springende dak, een op den grond gehurkte inlander, die betel en kauwtabak te koop had, een jonge slanke negerin met naakte schouders, die koren stampde. O, en die zoele, zachte, met allerlei Oostersche geu-

worden uitgereikt.

Haar gevolg bestond uit niet minder dan 160 personen.

De bijna 80-jarige vrouw, omhangen met hare schitterende eeretekenen, werd met bijzondere onderscheiding behandeld door de commissie, den controleur Veenhuizen en den kapitein M. W. Siebelhoff die door den gouverneur Swart waren gezonden om haar af te halen. Toen de stoomer langs zij van den steiger gemeerd lag en de loopplank was uitgezet, werden eerst de rijkssieraden, grootendeels in een traveling trunk opgeborgen, van boord gebracht; kort daarna volgde de muziek van Tanette, bestaande uit wat trommen en een fluit.

Toen deze gedebarkeerd was, kwam de vorstin haar hut uit; zij is bijna te oud om te loonen; het was een aandoenlijk gezicht, te zien hoe de kleine, broodmager vrouw, vel over been, voorzichtig en waardig de loopplank afdaalde, steunende op de hand van den forschen controleur Veenhuizen, die zich op hoffelijke wijze van zijn taak om de vorstin te geleiden kweet. Een inlandsch tamboer sloeg onderwijl een langen roffel, het eeresignaal voor een generaal-majoor. Op den steiger gekomen, werd zij in een draagstoel gezet, werden de groote zonnenschermen uitgespreid en ging de stoet, waarbij de commissie zich aansloot, op weg naar de roemah sobat; de tamboer aan het hoofd liet van tijd tot tijd zich hooren om de menigte te waarschuwen op zijde te gaan.

Honderden nieuwsgierigen stonden tegen de gewapende ijzerdraadversperring der douane het schouwspel aan te zien.

Directeur H. B. S. te Soerabaja. De correspondent van de Locomotief te Soerabaja roert het volgende punt aan dat hem bij de benoeming van een vervanger voor Dr. Mertens als directeur der H. B. S. heeft bevreesd.

De voordracht voor een nieuwen directeur, zegt hij, moet worden opgemaakt door de Commissie van Toezicht. Te Soerabaja deed zich het prettig verschijnsel voor, dat de Commissie onmiddellijk wist wien zij had voor te dragen. Toch had zij in de gelukkige omstandigheid geen reden mogen vinden om af te zien van het onderzoek naar de verschillende sollicitaties. Zelfs had het op haar weg gelegen, bekend te stellen dat er een vacature was; had zij sollicitanten kunnen oproepen, gelijk het indertijd door de Commissie van Toezicht te Semarang is gedaan.

In de oproeping had zij vereischten kunnen opnoemen en had zij kunnen mededeelen of de beide directies al dan niet zouden worden vereenigd. Op die behandeling van zaken hebben de leeraren recht, ook al heeft de autoriteit reeds vooraf op het oog dien zij als geschikt wenscht voor te dragen.

Nu de Commissie van Toezicht te Soerabaja zoo heel anders te werk ging, had de directeur van O. E. N. zich moeten verzetten. Van zijn eenigszins democratische gevoelens gaf mr. Pot bij verschillende gelegenheden blijk, waar hij namelijk het vereenigingsleven zoo bemoedigend en vleidend tegemoet kwam. De wijze nu, waarop de directeursbenoeming te Soerabaja heeft plaats gehad, strookt met al dat moois niet. Misschien kan de vereeniging van leeraren herhalingen daarvan voorkomen, althans een poging daartoe doen.

Kolonel Loke terug. Uit Soerabaja schrijft men aan de Loc. van 4 Maart j.l.:

Na een verblijf te dezer plaats van ongeveer een maand keerde heden met den sneltrein naar zijn

ren bezwangerde lucht!

„Dezen kant uit, als 't u belieft,“ klonk de koele stem van haar geleider achter haar.

Bijna overbluffend werkte het, wat zij nu zag: een zwart-wit-rood schilderhuis, daarvoor de schildwacht in bruine uniform, het geweer over den schouder, geheel als een Duitsch soldaat. En dan, aan een paal een witgeverd bord met den Rijksadelaar en het opschrift: District Satoeta, derde compagnie politietroepen, enz.

En straatlantaarns langs den weg en alles zoo rein en ordelijk!

„Dit grooten steenen huis, met de wacht er voor,“ legde de graaf uit, „is het Walihuis. Hier naast, een weinig achteraf, is mijn woning. Door den tuin, als 't u blijft, bibi Dietlas; in het voorgedeelte wonen de heeren van de Plantagemaatschappij.“

Hij ging haar voor een houten buiten-trap op, die naar de breede galerij voerde.

Hier stonden gemakkelijke rieten stoelen, en hij nodigde haar uit, plaats te nemen.

Hijzelf ging het huis in, om zijne vrouw te halen. Maleen stond bij de balustrade, en terwijl zij wachtte, dacht zij bij zichzelf, dat een nauwe aansluiting der toonaangevende Duitschers hier, alleen reeds om het voorbeeld noodzakelijk was. Zij mocht aan geen lichtgeraaktheid toegeven, doch moest de jongel Ilferhofen hartelijk te gemoet gaan, en tot haar vriendin maken, zij mocht zich tot haar aangetrokken voelen of niet.

Hier mocht persoonlijke sympathie of antipathie niet in aanmerking komen.

De gravin liet zich vrij lang wachten. Toen zij eindelijk kwam, dacht Maleen verrast: „Wat is zij mooi!“

(Wordt vervolgd.)

standplaats Batavia terug de kolonel Loke, sous-chef van het wapen der artillerie; hij nam Zaterdag afscheid van de officieren van den Artillerie (Constructie Winkel) en van de P(rotechnische) W(erkplaatsen) in wier omgeving de kolonel in al dien tijd geweest is.

Zoals bekend, kwam deze hoofdofficier hier met een regeeringsopdracht, die echter zoo geheim mogelijk gehouden werd, want herhaaldelijk confereerde de kolonel met de directeurs van de A. C. W. en van de P. W. doch steeds met gesloten deuren; eergisteren besprak hij met de vier officieren van laatstgenoemde inrichting het een en ander, eveneens met gesloten deuren; eenige keeren vertoonde de kolonel zich in de verschillende werkplaatsen van beide inrichtingen om het een en ander op te nemen, doch er werd haast niet gesproken.

Maar op den duur moest wel iets uitlekken van die opdracht en die bevat o. m. om te onderzoeken of het niet mogelijk is om de uitgaven voor eenige werkafdeelingen zooals bijv. de gieterij, bankwerkerij en timmermanswinkel, welke uitgaven in de laatste jaren zeer opgelopen moeten zijn, te verminderen, zooveel mogelijk dus bezuinigen.

Kolonel Loke besprak in overeenstemming met den wensch van de regering met de directeurs van de A. C. W., luitenant-kolonel Nyenhuis en majoor Van Loon bedoelde vermindering van uitgaven door bijvoorbeeld inkrimping van personeel, hetgeen gevoegelijk geschieden kan, wanneer eenige artikelen, bijvoorbeeld om maar iets te noemen affuiten, niet meer hier vervaardigd worden maar uit Europa ontboden of in Indië door de particuliere industrie gemaakt worden, wat veel goedkoper zou uitkomen dan tot dusver het geval is tengevolge van de goede bezoldigingen en hooge arbeidsloonen, die aan de A. C. W. en de P. W. door de bazen en werklieden genoten worden, en zoo min mogelijk meer materialen uit Europa te ontbieden, om reden ijzer, staal, metalen, enz. op Java bij de industriëlen tegen billijke prijzen te verkrijgen zijn, goedkoper dan wanneer de A. C. W. of P. W. ze uit Nederland laat komen.

De directeurs van beide inrichtingen moeten tegen sommige door kolonel Loke voorgestane dingen geopponereerd hebben, daarvoor gegronde motieven aanvoerend, maar het zal denklijk toch uitloopen op inkrimping en bezuiniging vóór dat de A. C. W. en de P. W. naar Bandoeng of liever Tjikoedapateuh overgebracht worden, wat vast in de bedoeling van de regering moet liggen. Men verlieze vooral niet uit het oog dat kolonel Loke, al willen sommige bladen het egendeel beweren, over een paar maanden als chef van het wapen der artillerie zal optreden in de plaats van den generaal-majoor Rost van Tonningen, die luitenant-generaal, commandant van het leger wordt, en al zou het alleen zijn om consequent te blijven, zal hij de inkrimping en bezuiniging in quaestie doorzetten.

Hooge Gast. Deze dagen kwam te Djokja, naar Mataram mededeelt, met de trein uit de West een inlander, die te Buitenzorg een zeer hoogen zetel in nam, namelijk den bok van het rijtuig van Z. E. den gouverneur-generaal. De noodige beambten waren aan het station aanwezig om den hooggeplaatsten gast te verwelkomen, ten einde hem vervolgens naar het gouvernements-hotel te begeleiden. Na een rustig doorgebrachten nacht werd ZEd. met hetzelfde ceremonieel den volgenden morgen naar het station teruggeleid, om zijn reis naar Oost-Java te vervolgen. Komende en vertrekkende was ZEd. zwaar geboeid. Deze waardige gast heeft een hoofdrol in een liefdesdrama gespeeld, bij welke gelegenheid hij zijn medeminnaar doodde, voor welk feit hij gestraft werd met 20 jaren dwangarbeid in den ketting. Dit leven onder toezicht beviel hem echter niet, waarom hij gelegenheid zocht en vond om te ontsnappen. Op zijn zwerftocht kwam hij te Buitenzorg terecht, waar hij zich als koetsier bij Z. E. den gouverneur-generaal verhuurde. Helaas! niet steeds is de glorie bestendig van duur! Hij werd tot eigen en anderer verdriet opgepakt.

Van Lapawawooi. Zoals men weet, is de toelage van f 500 's maands, die de vorst van Boni thans van het gouvernement ontvangt, slechts voor tijdelijk toegekend en kan zij te eeniger tijd dus worden ingetrokken. In verband daarmee zou de vorst gaarne zien, schrijft de Preanger-Bode, dat als hij zijn kostbaarheden eenmaal terugontvangen heeft, nogmaals aan een van zijn zonen een paar maanden verlof naar Boni wordt verleend, om die voorwerpen van waarde daar te gelde te maken en tevens nog verschillende andere zaken te regelen, waarvoor de vorige maal nog geen gelegenheid bestond. Daarna zou het plan zijn, buiten Bandoeng een aantal bouws sawah aantekopen, om daarop met zijn familie en volgelingen een kolonie te stichten en er zich geheel in te burgeren. Op deze wijze zou tevens die omgeving, die thans haar tijd in ledigheid doorbrengt, nuttige en geschikte bezigheid vinden.

West-Indië.

Suriname. „Men hoort dikwijls, ja, veel te dikwijls klagen in Suriname, dat men niets kan beginnen, omdat men geen kapitaal heeft. Dit refrein is al zoo vaak vernomen, dat velen zich werkelijk verbeelden,

dat men niet anders kan doen dan kalm bij de pakken neer te zitten, tot een of ander wonder gebeurt. Het behoeft niet gezegd, dat de zittenden wel lang zullen blijven wachten. Tegenover deze gemakkelijke berusting, doet het genoegen eens te kunnen wijzen op iemand, die niet is blijven zitten, doch die zich heeft opgewerkt, louter door vlijt en eerlijkheid. Te meer doet dit genoegen, waar die man een inboorling is, een geboren Surinamer, aldus het bewijs leverend, dat ook onder ons volk geestkracht schuilt,” schreef Onze West van 2 Maart ll., daarbij doelende op het voorbeeld van den heer Th. Bijlhout, eigenaar van het meubelhuys aan de Knuffelsgracht te Paramaribo. Deze, in 1902, na eerst tevergeefs zijn geluk elders te hebben beproefd, in de kolonie teruggekeerd, begon een zaakje in het klein te Paramaribo, waar de stoelmaker zich al spoedig zoo goed er boven op wist te werken, dat hij reeds in 1905 zijn huidige zaak kon openen, waarin hij ten vorigen jare op een omzet van ruim 15000 gld. kon wijzen, en thans met een personeel van 20 man werkt, w.o. 12 in vasten dienst.

Terwijl vroeger een ieder, die het doen kon, zijn meubels van elders liet komen of medebracht, wordt dit thans overbodig geacht.

„Het Meubelhuys”, schreef Onze West, „levert volledige ameublementen voor alle soort woningen. Het is een lust den winkel door te wandelen en te zien hoe allerlei voorwerpen, die vroeger het monopolie waren van vreemde leveranciers, hier thans even goed zoo niet beter vervaardigd worden, van fraai inlandsch meubelhout.”

Dat is nu nog eens Swadeshi van de echte, onvervalschte soort!

Het koloniaal bestuur heeft de Surinaamsche Bank gepolst over de vraag of deze als betaalmester van de kolonie zou willen optreden. Maar de instelling voelt naar het schijnt daar weinig voor, daar inzonderheid met het oog op de localiteit, de uitoefening der betrekkelijke omvangrijke functiën voor de Bank zwaar zou opleveren. Wel zou volgens de opvatting van sommigen het gouvernement de Bank kunnen dwingen om op te treden als betaalmester, maar Onze West acht het niet waarschijnlijk, dat het bestuur daarvoor pressie zou uitoefenen.

Intusschen is, terwijl het plan heeft bestaan of wellicht nog bestaat, om met het oog op de omvangrijke werkzaamheden de functiën van koloniaal-ontvanger en betaalmester te scheiden, de heer van Trigjt tijdelijk belast met de waarneming der beide functiën.

Aan den heer L. H. Koolhoven hoofdvertegenwoordiger der Guyana Goudplacers Maatschappij, is vergunning verleend om voor den tijd van vier maanden onderzoek te doen naar de aanwezigheid van boschproducten, met uitzondering van die, welke voortgebracht worden door de bolletrie- en heveaboomen, op het terrein, groot 5208 hectaren, gelegen aan den rechteroever van de Mindrinetkreek, aan die vennootschap in concessie afgestaan tot ontginning van delfstoffen.

De mogelijkheid schijnt dus niet uitgesloten dat de surinaamsche bosschen nog wat anders in noemenswaardige hoeveelheid opleveren dan hout, balata en rubber.

Onlangs maakten wij melding van eene, in Onze West medegedeelde proef, door de firma Kersten te Paramaribo genomen met de verzending van coprah uit Coronie.

Dat er niets nieuws onder de zon is, blijkt uit een ingezonden schrijven aan genoemd blad van den heer J. Bakker uit Coronie, waarin deze o.a. het volgende schrijft:

„De uitvoer van coprah uit Coronie is toch geen nieuwe zaak, die bestaat reeds tal van jaren (ik weet niet precies hoelang maar dertig jaar zeker) en al zijn het geen groote partijen, zoo bedroeg die uitvoer toch 20 à 25 duizend kilo jaarlijks. Dat in de laatste tijd die uitvoer ophield, moet voor een deel geweten worden aan de buitengewone sterfte der boomen op Leasowes en Sara, maar vooral aan de toename der inlandsche consumptie door de Javanen-immigratie, zoodat er gebrek aan noten was. Nu laat het zich aanzien, dat er spoedig weer veel noten zullen zijn, daar veel aangeplant is en begint te produceeren o.a. op John en Bantaskine een paar duizend 6 à 7-jarige boomen en op meerdere plantaadjes evenzoo, doch in mindere getale, zoodat het coprabereiden wel weer zal beginnen, vooral nu de markt zoo hoog en willig schijnt te zijn.

Schrijver waarschuwt evenwel tegen te hoog gespannen verwachtingen omtrent klappercultuur en copra-uitvoer, wat de daaruit te maken winsten betreft en meent dat de uitkomst der Kersten-proef, wat rendement der noten aangaat zowel als de onkostenberekening, niet overeenkomt met de normale cijfers.

De normale opbrengst door den schrijver op 1200 kilo copra van 10000 noten gesteld, laat echter bij eene door hem op 130 gld. becijferde onkostenrekening toch nog een winstje over, zoet genoeg om daarop een kansje te wagen.

De cacao-uitvoer bedroeg over het afgelopen jaar gelijk reeds medegedeeld, 14800 balen of weer 2000 minder dan in 1905, terwijl de uitvoer in normale jaren op 30 tot 40 duizend balen kon worden gesteld.

En hoe staat het met de vooruitzichten voor 1907? Wij lezen hieromtrent in Onze West het volgende:

„In de twee eerste maanden van dit jaar zijn uitgevoerd ongeveer 1400 balen cacao tegen 700 balen in de twee eerste maanden van het vorig jaar. Dit beteekent

echter nog niet, dat de totale productie dit jaar hooger zal zijn dan verleden jaar. De berichten uit de verschillende districten luiden echter over het geheel gunstig.”

Mogen deze gunstige berichten aanhouden en de voorloopig met succes beproefde proeven van het landbouwdepartement tot bestrijding der krullotenziekte het verdere doen, om de betrekkelijke cultuur en daarmee ook de kolonie er weer bovenop te helpen.

De Ruijter is ook in deze kolonie herdacht. Voor den 21en Maart, den officieelen feestdag, luidde het programma als volgt: des morgens militaire marsch door de stad met muziek door het garnizoen, des avonds optocht der schoolkinderen, van de Hendrikschool naar het gouvernementsplein, waar de gouverneur de prijzen zou uitreiken voor de beste opstellen over de Ruijter, het geheel opgeluisterd door muziek en door de kinderen uit te voeren zangnummers, daarna plechtige herdenking in de Nederlandsch Hervormde Kerk, en ten slotte een militaire taptoe, waaraan schutterij en landmacht zullen deelnemen.

De feestelijke herdenking werd echter op 13 dezer vastgesteld, wanneer in de Loge Concordia na uitspreken eener feestrede zangnummers van een kinderkoor, levende beelden, voordrachten enzovoort, met een bal besloten, voor Paramaribo's burgerij het slotnummer harer hulde aan de nagedachtenis van den nationalen held zullen zijn geweest, eene hulde, waarvoor de surinaamsche afdeeling van het Algemeen Nederlandsch Verbond door het van haar uitgegane initiatief zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt.

Van Vreemde Koloniën.

Een landbouwereditbank voor de Philippijnen.

Den 4en Maart ll. werd te Manilla bericht ontvangen, dat het Huis van afgevaardigden het wetsontwerp had goedgekeurd betreffende de instelling eener landbouwereditbank voor de Philippijnen, nadat het te voren reeds door den Senaat was aangenomen.

Het wetsontwerp bevatte in hoofdzaak het volgende:

Het Philippijnsch gouvernement wordt gemachtigd om ten behoeve van de oprichting van een landbouwereditbank eene rente van 4 percent 's jaars te waarborgen van het in zulk een bank belegd en werkelijk gestort kapitaal, welke waarborg zal worden verleend bij een besluit van de Philippijnsche commissie (de huidige wetgevende Raad der kolonie), waarin o.a. het volgende zal worden opgenomen:

De op te richten maatschappij moet voldoen aan de bepalingen der philippijnsche wetten, haar hoofdzetel hebben te Manilla en filialen in de door de Commissie aan te wijzen deelen van den archipel. De bank zal alleen leeningen verstrekken aan hen, die zich op den landbouw toeleggen, uitsluitend dus bij wijze van aan den landbouw in de Philippijnen te verlenen steun. De leeningen zullen voor elk afzonderlijk geval het bedrag van 5000 dollars niet mogen te boven gaan, dan op schriftelijke machtiging van den directeur van financiën en justitie in de kolonie. De te vorderen rente zal niet meer dan 10 percent 's jaars mogen bedragen, terwijl de, door de kolonie te verlenen waarborg zich slechts bepaald tot een bedrag van 400000 dollars 's jaars gedurende een tijdvak van vijf en twintig jaren.

Ter verdere zekerstelling van het philippijnsch gouvernement zal dit toezicht oefenen op de gestie der bank, wier boeken en rekeningen ten allen tijde moeten worden opgelegd voor eenigen, door het gouvernement daartoe geautoriseerden ambtenaar, terwijl de van tijd tot tijd door de bank uit te brengen verslagen door gouvernements-accountants zullen worden nagezien en goedgekeurd.

De, ten gevolge van den te verlenen waarborg door het gouvernement eventueel aan de bank te betalen sommen, zullen dat gouvernement een pandrecht geven op de jaarlijksche winsten van de bank behoudens het vaststaand recht der aandeelhouders op een dividend van 4 percent van het gestort kapitaal. Geen hogere dividenden zullen worden uitgekeerd en geen afschrijvingen ten behoeve van het reserve-fonds gedaan voor en aleer aan het philippijnsche gouvernement het volle bedrag is terugbetaald van de, ingevolge den te verlenen waarborg aan de bank verstrekte sommen. Verplichtingen van de bank uit dezen hoofde zullen ingeval tot liquidatie mocht worden overgegaan, na afdoening der wettige schulden van de bank en terugbetaling à pari van het gestort kapitaal aan aandeelhouders, als preferentiele schuld rusten op de bezittingen der bank. In geen geval zal aan het vorenstaande de uitlegging kunnen worden gegeven, dat het gouvernement den aandeelhouders voor het mogelijk geval van liquidatie terugbetaling à pari van het gestort kapitaal zou waarborgen.

De bank zal geen onroerend bezit mogen hebben afgezien van de voor de uitoefening van haar bedrijf noodige gebouwen en terreinen, behoudens het geval van inbeslagneming als anderszins wegens schulden zullende evenwel op zoodanige wijze verkregen goederen binnen den tijd van tien jaren moeten zijn verkocht om niet rechtens aan het philippijnsche gouvernement te vervallen.

Naar alle waarschijnlijkheid zal het aan het philippijnsch gouvernement niet veel moeite kosten om gegadigden voor de oprichting der hier bedoelde bank te vinden. Eenigen tijd geleden bood de filiale te Manilla van de Hongkong & Shanghai Banking Corp.

reeds aan om het bedrag van 10 miljoen dollars (25 miljoen gulden), in Engeland te plaatsen, voor op te richten maatschappij te fourneren, terwijl ook van de International Bank een aanbod moet zijn ontvangen.

De Manila Times waarschuwt evenwel tegen te hoog opgeschroefde verwachtingen ten aanzien van het effect der nieuwe instelling, zoolang de eenzijdige tarief-regeling bestaat, die aan den philippijnsche landbouw zoo groot nadeel toebreacht ter wille eener foutieve bevoordeeling van het moederland. Bovendien zal de bank niet aan de groote massa der inlandsche landbouwers ten goede komen, daar het feitelijk, geregistreerd grondbezit slechts als onderpand mag worden aangenomen, en de Philippijners, die hun bezit ingevolge de Homestead Law lieten inschrijven, kunnen worden geteld.

De Ligue Coloniale Française. Den 10en dezer had te Parijs de vergadering plaats, waarbij tot de oprichting eener Ligue Coloniale Française werd besloten.

Deze bond heeft ten doel:

1e. de banden der solidariteit te scheppen en nauwer aan te halen, die moeten bestaan tusschen alle koloniale en alle fransche burgers, onderdanen en protégés, aanhangers der koloniale expansie van Frankrijk;

2e. het initiatief op te wekken en te steunen, waardoor de ontwikkeling en de bescherming der fransche koloniale belangen kan worden verzekerd;

3e. met medewerking der koloniale maatschappijen, der aardrijkskundige, en andere geleerde genootschappen koloniale werken zelf te ondernemen of naar de mate zijner krachten te ondersteunen; met of zonder de hulp van het gouvernement wetenschappelijke onderzoeken te organiseren of aan te moedigen, die uitsluitend aan de koloniale belangen moeten ten goede komen.

De gebeurtenissen in het openbare leven in het moederland zullen aan den bond slechts in zooverre belang inboezemen, wanneer zij van invloed zouden kunnen zijn op den voorspoed der fransche koloniën.

De Bond zal leden en aanhangers omvatten: voor de eersten is de contributie op 5 franken 's jaars vastgesteld; voor de laatsten op 1 frank; terwijl de titel van weldoener zal worden toegekend aan elk lid, dat in eens minstens 500 franken stort.

Aan het hoofd van den bond staat een Eere Comité, waarvan een aantal oud-ministers en leden van het Instituut, en o.a. alle senatoren en afgevaardigden der koloniën deel uitmaken, benevens een Dirigeerend Comité, waarvan de heeren Etienne en Saint-Germain, Clémentel en Nicolle resp. voorzitter en ondervoorzitters zijn.

Een anti-opium conferentie. Te Ipoh in de gefedereerde maleische staten is een conferentie gehouden van de anti-opium vereenigingen in de Straits Settlements en op Malakka, onder voorzitterschap van den heer Connolly, die in zijne openingsrede zeide dat de tijd gekomen was voor de Chineezers op het maleische schiereiland om het gebruik van opium op te geven.

De Straits-Budget bevatte nog niet het volledig verslag van het verhandelde ter conferentie, maar uit de nu reeds verstrekte mededeelingen blijkt, dat enkele sprekers er niet tegen opzagen de meest drastische maatregelen voor te stellen. Zoo stelde er één, Lap Seng van Ipoh, voor niet alleen, in navolging van Formosa en de Philippijnen, de verplichte registratie van alle opium-schuijvers, maar ook de photographische opname dezer misdadigers, die bovendien een zichtbaar teeken moeten dragen, opdat iedereen zou kunnen zien wie schuiver was of niet. Onverdeelde instemming vond dit voorstel echter niet in de vergadering, waar men meer gevoelde voor afschaffing der opium-pacht en invoering der regie.

Evenals bijvoorbeeld bij de behandeling der begroting voor Engelsch-Indië in den Raad van den Onderkoning, twee inlandsche leden van den Raad, de nawab van Dacca en de heer Chitnavis, protesteerden tegen de inmenging van de engelsche regering in zake de opium-quaestie, waardoor het land zich in zijne inkomsten ziet bedreigd, is de Straits Budget niet goed te spreken over een voorstel in het Lagerhuis om de anti-opium-mannen op het maleische schiereiland en naburige eilanden door middel van wetgeving een handje te helpen.

„Wij kennen allen,” schreef het blad, „de goeie, brave menschen, die zich zoo bezorgd maken voor het moreel van anderen, dat ze ietwat zorgeloos zijn wat henzelven aangaat.” De alcohol, meent het blad, doet meer kwaad in Groot-Britannië dan het opium in China, en nu wil men het opium-verbod in de koloniën gaan invoeren, waardoor die koloniën een groot deel harer inkomsten zullen verliezen — voor de Straits Settlements zou dit op 'n 5 miljoen gulden 's jaars komen te staan — terwijl het moederland zijne inkomsten uit den alcohol-verkoop blijft trekken. In de Straits wordt bovendien een bedrag van 16 tonnen gouds uit het middel der pacht van sterke dranken verkregen. Zal men nu ook den alcohol-invoer en verkoop verbieden, vraagt het blad gewild naief.

Alsof ook hier niet een adder in het gras school.

Het opium, het mindere kwaad, waaraan evenwel de hoogst onaangename eigenschap kleeft, dat Europa

daaraan niets verdient, eenmaal weg, is de baan geëffend voor den foezel en de wijnfabrikanten van het Westen.

Een duitsche kolonie in Europa. Er zijn in den laatsten tijd, trots Marokko-geharrewar, teekenen van toenadering tusschen Frankrijk en Duitschland te bespeuren. De groote quaestie, die zulke toenadering tegenhoudt, is de zoeken in de door Frankrijk verloren provinciën. De heer Coquet heeft nu in de Dépêche Coloniale uitgevonden dat deze als Rijkswind niet meer of minder dan een duitsche kolonie uitmaken, en ziet in den tegenzin van hoogerhand in Duitschland om aan Elzas-Lotharingen de gewenschte autonomie te verleenen, een blijk van kiesheid, wijl door zulke autonomie, hetzij in den vorm als voor de drie Hanse-steden, hetzij onder het bestuur van een of anderen duitschen prins, het Rijkswind definitief in het rijksverband zou zijn opgenomen, wat tot nu toe niet het geval is, zoodat hierover nog met Duitschland te redeneeren valt.

Kosteloos elementair onderwijs. Het engelsch-indisch gouvernement denkt er over om het kosteloos onderwijs voor inlanders uit te strekken tot de primary en de middle vernacular scholen, waardoor aan 4 miljoen kinderen kosteloos onderricht zou worden verstrekt.

Het betreft hier nog slechts een voorstel aan de besturen der verschillende provinciën gedaan, maar waartoe, de middelen wellicht wel zouden kunnen worden gevonden.

In zijne toelichting op de begroting zeide de directeur van financiën, Baker, het volgende:

„Voor het onderwijs is een bedrag uitgetrokken van 303 lakhs (ongeveer 24 miljoen gulden) of ongeveer 33 lakhs meer dan voor het loopende jaar. De verhooging is over alle provinciën verdeeld, maar was het grootst voor Bombay en Madras. In dit bedrag zijn de kosten niet begrepen voor kosteloos elementair onderricht, waarover in het debat over de laatste begroting de discussiën hebben geloopt. Hieruit moet echter niet worden afgeleid, dat wij de quaestie uit het oog verloren. In den zomer van het vorige jaar heeft zij een punt van ernstige overweging uitgemaakt voor het betrokken departement, en in den herfst werd een door de pers gepubliceerd rondschriften tot de lokale besturen gericht, om inlichtingen en het uitspreken hunner meening ter zake. Na ontvangst der antwoorden, zal de quaestie onmiddellijk ernstig in beraad worden genomen; en wij hebben van den minister voor Indië de verzekering ontvangen, dat niettegenstaande het afwezen van een betrekkelijken post op de begroting, indien een passend schema hem aangeboden, zijne goedkeuring kan wegdragen, hij de invoering nog in den loop van dit jaar zal toestaan, mits de financieele toestand zulks veroorlooft.”

De quaestie komt, naar wij verstaan, hierop neer, dat aan de lokale besturen zou worden vergoed, wat zij door de afschaffing der schoolgelden zouden derven, zoodat de feitelijke uitgaven voor het onderwijs dezelfde blijven, d.i. 24 miljoen gulden voor 4 miljoen kinderen, europeesch en inlandsch onderwijs tezamen gerekend.

Wanneer men nu in Nederlandsch-Indië het onderwijs ook eens zoo goedkoop ging inrichten als in Engelsch-Indië zouden voor de miljoenen daar aan onderwijs besteed zeker wel een miljoen kinderen onderwijs kunnen ontvangen, in plaats van zooals nu een paar honderduizend.

Het komt immers maar op den schijn aan? Of niet?

Canada en communaal bezit. De canadeesche regering heeft indertijd een aantal russische Dockhoboren, tot een secte behoorende, die van geen rechten wil weten maar ook van geen individueel bezit, in het land toegelaten en den lieden een strook gronds ter bewerking afgestaan. De menschen meerendeels in dorpen samenhokkend bebouwen hiervan echter slechts zooveel als voor hun onderhoud noodig is en laten de rest braak liggen. Hieraan moet een einde komen. Aan allen, wier terreinen meer dan drie mijlen zijn verwijderd van de dorpen, waar zij wonen, wordt een tijd van zes maanden gelaten om zich op hun grond te vestigen. Geschiedt dit niet dan wordt hun het vruchtgebruik van den grond ontzegd. Bovendien wordt van allen verlangd, dat zij de verklaring afleggen britsch onderdaan te willen worden, terwijl voorts ieder zijn eigen grond ten eigen behoeve zal hebben te bebouwen.

In Canada mogen de menschen dus niet in de dorpen wonen, wanneer die verder dan 3 mijlen of nagenoeg 5 kilometers van de te bebouwen terreinen liggen, terwijl b.v. in sommige streken van Algiers de kolonisten verplicht zijn om in de dorpen te wonen, al zijn die somwijlen 7 tot 8 kilometers van hunne terreinen verwijderd.

Waar zit 'm dat in?

De Angelsaks, die de humaniteit in pacht heeft, heeft de Indianen zoo goed als uitgeroeid, zoodat de kolonist zich tegen aanvallen van die zijde niet behoeft te verdedigen, terwijl de Arabieren in Algiers ondanks alle verdrukking, waaraan zij zouden blootstaan, gedijen en somwijlen lastig worden.

Voorname inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Jan—Febr. 1907.

Ongevraagde hulp (dollar of gulden), door G. Vissering. — Nog eenige aantekeningen over kosten voor exploitatie van spoor- en tramwegen in N. I., door S. A. Schaafsma. — Bandjirs, door Noach. — Circulaire van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten op Java. — Methode om uitgeputte gronden weer productief te maken. — Portland cement als bouw-materiaal. Wenken bij het gebruik van cementsteenen, naar R. K. Meade. — De suiker in het veevoeder, naar M. L. Malpeaux. — De bereiding van ziektekienvrije melk door electriciteit. — Het gevaar van ontvoeding. — Het winnen van stikstof uit de lucht door middel van electriciteit. — Een steenkolenmijn in de open lucht. — *Varia*: Gecondenseerde plantemelk. — Gutta-percha. — Kunstzijde. — Suiker. — Tin.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 3.

De trein op onze expeditie, door Ch. Kiës. — Eenige beschouwingen over de Tirah-expeditie, door J. M. Barretta. — Opmerkingen over de nieuwste reglementen der Bereden-Artillerie en hunne toepassing, door V. en B. — De verovering van de rotsvesting Oesondan in het rijk Mori op Celebes, door M. W. Siebelhoff. — De verstreking der wapening aan den man, door C. J. Ipenburg. — *Varia*: Na 45 jaren, door H. K. — Draadloze telegraphie. — Een nieuwe verbandtasch. — Boekbespreking.

De Indische Mercur. 16 April 1907.

Uit het Verslag over 1905 van het Departement van Landbouw in N. O.-I., door v. G. — De invoerhandel op Java in 1906. — Uitvoer van Java. — Thee-proefstation te Heeleaka (Br. Indië). — Het Suikercongres. — Kinina in Japan. — Kort bericht over den kinine-handel in Japan. — Bureau voor Handelsinlichtingen. — Eenige onderzoeken over het water en de diastases van den kokosnoot, door E. de Kruijff. — Ziekte in Manihot Glaziovii (Ceara rubber). — Een toekomststreek in Midden-Afrika. — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenten. — Enz.

Brengt een bezoek aan

BOEATAN,

thans

Heulstraat 19, DEN HAAG.

Permanente Tentoonstelling

van Indische Kunst en Nijverheid.

VERKOOP en NABESTELLING.

Toegang VRIJ.

De gelegenheid tot het gebruiken van Thee met Indisch gebak van 3—6 uur zal er ook eerstdaags weder worden geopend.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende.....

wonende te..... wenscht

donateur-*trice* te worden der Vereeniging **Oost en West** tegen een jaarlijksche contributie van f.....

den..... 190.....

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Piano's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

Huishoudkarntjes

worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van verse karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren.
Aanbevelend,

Riviermarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.

MAGAZIJN van

Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Forniizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
S-GRAVENHAGE.

De Goedkope Winkel van

H. DE LA COURT.

Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging 3 pet.	Voor bedragen gedurende 6 maanden 4 pet.
" " gedurende 1 maand 5 "	" " " 1 jaar 4 "
" " " 3 maanden 4½ "	

Gelden op langen termijn gedeponerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval corresponderende renten vergoed worden.

JAN MESKER & Co.

Prins Hendrikstraat No. 48.

Complete Meubilering van Huizen
in koop en in huur.

VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.

TELEFOON No. 3983.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.

NOORDEINDE 6 **BERNARD DRABBE.** DEN HAAG.
vis à vis Plaats. Telefoon. 2162.

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings,
in gegarandeerde Indische maten.

BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

Koninklijke Brood- en Beschuifabriek, LENSVELT NICOLA,

DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.

LUNCHEON ROOM.

Haagsche Beschuif.

Verschenen:

Indische planten en haar geneeskracht

DOOR

Mevrouw KLOPPENBURG—VERSTEEGH.

Prijs f 2.50.

Verkrijgbaar bij elken soliden Boekhandel en bij de Uitgevers

MASMAN & STROINK, Semarang.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

HOME

voor jonge Dames

DEN HAAG.

Inlichtingen bij respectabele families.

Brieven franco motto "HOME" aan het bureau van dit blad.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags
op verzoek.

ELITE SHOES H. HESSELS & ZOOM

Importeurs van

Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië

Piet Heinstraat 117

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes”

Mevr. HOGERHEIJDE,

VERLOSKUNDIGE,

Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,

te PARIJS,

stelt zich beschikbaar voor alle in-
formatiën betreffende

Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.

Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH”

Rue St. Honoré 390.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

TRANSVALIA.

Prins Hendrikstraat 74.

Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,

Wollen Ondergoederen

ook in

ECHT JAEGER.

G. J. HEEMSKERK

OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telefoon 3641.

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee
der Firma de Wed VAN NELLE te
Rotterdam.

Koffieprijsen p. ½ K.G.	Theeprijsen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N ^o . 1 f 1.50
Zwart " . . . 54 "	Afternoon tea " 1.25
Groen " . . . 52 "	Zuivere theeën " 1.00
Paarsch " . . . 50 "	" " " 0.80
Ook verkrijgbaar	" " " 0.65
Alex Meier Koffie	Thuré Thee
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, G. J. HEEMSKERK.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telefoon Interc. 264

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.

Huis van den Eersten Rang.

LEIDSCHESTRAAT hoek Heeregr., Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor Heeren-
Jongheeren- en Kinderkleeding
gemaakt en naar maat.

Aan de afdeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Américain

Uitrustingen voor de Indië.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;

1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongheerenkleeding.

